

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเด็กที่หนีออกจากบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทของครอบครัวและสาเหตุที่เด็กหนีออกจากบ้าน 2) รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่มีเด็กหนีออกจากบ้าน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการสื่อสารในครอบครัวเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กหนีออกจากบ้าน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ และสามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวของเด็กที่หนีออกจากบ้าน” ครั้งนี้ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยเด็กที่หนีออกจากบ้าน และผู้ปกครองเด็ก รวมทั้งเจ้าหน้าที่จากศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา โดยทำการศึกษาคณะเด็กที่หนีออกจากบ้าน ในพ.ศ. 2551 เรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อจิตใจและวิถีชีวิตประจำวันของทั้งเด็กและครอบครัว ดังนั้นจึงขึ้นอยู่กับความสนใจของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ซึ่งในการศึกษาคณะครั้งนี้ ได้รับความยินยอมจากครอบครัว จำนวน 11 ราย ซึ่งในจำนวนนี้ มีเพียง 6 ครอบครัวเท่านั้นที่ได้สัมภาษณ์ทั้งตัวเด็กที่หนีออกจากบ้านและผู้ปกครอง และอีก 5 ครอบครัวที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เฉพาะผู้ปกครอง และเพื่อให้การวิจัยสมบูรณ์ครบถ้วนทุกประเด็น ผู้วิจัยจึงต้องใช้การค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการสัมภาษณ์

1.1 บริบทของครอบครัวของเด็กที่หนีออกจากบ้านในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัยพบว่า สภาพแวดล้อมที่เป็นชุมชนแออัด ทำให้เด็กถูกชักชวนไปในทางที่ผิดได้ โดยครอบครัวที่อาศัยบ้านเดี่ยวหรือมีบ้านเป็นของตนเอง มีจำนวน 5 ครอบครัว อาศัยอยู่ทาวน์เฮ้าส์ขนาดเล็กจำนวน 2 ครอบครัว อาศัยในตึกแถวจำนวน 2 ครอบครัว และเช่าห้องขนาดเล็กอีก 2 ครอบครัว

ด้านสถานภาพการสมรสของพ่อแม่ พบว่าเด็กที่หนีออกจากบ้านส่วนใหญ่พ่อแม่หย่าร้างกัน โดยครอบครัวที่เด็กอาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่และมีจำนวน 4 ราย ครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกัน เด็กอาศัยอยู่เฉพาะกับพ่อหรือแม่นั้น มีจำนวน 6 ราย และมีครอบครัวที่เด็กไม่ใช่ลูกแท้ๆ แต่แม่ได้ขอมาเลี้ยงไว้เหมือนลูกของตนอีก 1 ราย

ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ พบว่า เด็กที่หนีออกจากบ้านส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางถึงยากจน โดยครอบครัวที่มีฐานะดีมีเพียงครอบครัวเดียวคือครอบครัวที่ 10 มีฐานะปานกลางจำนวน 6 ครอบครัวและมีฐานะยากจนจำนวน 4 ครอบครัว โดยผู้ปกครองของเด็กส่วนใหญ่จะทำงานหาเช้ากินค่ำ มีอาชีพรับจ้างทั่วไป รายได้ไม่แน่นอน และไม่เพียงพอกับรายจ่าย

ด้านการใช้คอมพิวเตอร์ พบว่าการมีหรือไม่มีคอมพิวเตอร์ส่วนตัวไม่ได้มีส่วนทำให้เด็กหนีออกจากบ้าน โดยครอบครัวที่มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่เด็กใช้เพื่อเล่นเกม และการแชทพูดคุยกับเพื่อนในโลกออนไลน์มีจำนวน 2 ครอบครัว ครอบครัวที่มีคอมพิวเตอร์แต่เด็กไม่เล่นอินเทอร์เน็ตมีจำนวน 1 ครอบครัว ส่วนครอบครัวที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ แต่เด็กจะไปเล่นที่ร้านอินเทอร์เน็ต มีจำนวน 1 ครอบครัว และที่เหลืออีกจำนวน 7 ครอบครัวคือครอบครัวที่ไม่มีคอมพิวเตอร์และเด็กไม่ไปเล่นตามร้านอินเทอร์เน็ต

1.2 สาเหตุที่ทำให้เด็กตัดสินใจหนีออกจากบ้าน จากการสัมภาษณ์เด็กจำนวน 7 คน พบว่า เด็กกลุ่มนี้รู้สึกเบื่อหน่ายกับการที่พ่อแม่และคุณครูกล่าว ประการต่อมาคือเด็กรู้สึกว่าคุณค่าความอบอุ่น หงา โดดเดี่ยว ว่าห่วยและคิดว่าไม่มีใครใส่ใจ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆ อีก คือ เด็กต้องการเพื่อน เด็กเกิดความกลัวจะโดนพ่อแม่คุณครูตำหนิ เด็กอยากออกนอกกรอบกฎระเบียบที่พ่อแม่วางไว้ให้ เด็กเกิดความรู้สึกน้อยใจ และเด็กถูกเพื่อนชักจูงไปในทางที่ผิด

1.3 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัว พบว่าครอบครัวของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีรูปแบบการสื่อสารใน 2 ลักษณะ แบบแรกคือแบบปกป้อง มีจำนวน 4 ครอบครัว โดยพ่อแม่ผู้ปกครองจะตั้งกฎเกณฑ์หรือกรอบให้เด็กทำตาม จนทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอึดอัดและอยากมีอิสระในการทำสิ่งต่างๆ ตามใจตนเองบ้าง จนก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

แบบที่สอง คือ แบบปล่อยปละ มีจำนวน 7 ครอบครัว โดยพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็กในกลุ่มนี้จะไม่ค่อยมีการสื่อสารกับเด็กมากนัก พูดคุยกันน้อย ในลักษณะต่างคนต่างอยู่ และไม่แสดงความรักต่อกัน เด็กในครอบครัวกลุ่มนี้จะรู้สึกขาดความรัก และมีความรู้สึกหงา ทำให้เด็กมักจะมีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากพ่อแม่ ด้วยการประพฤติตัวเกร ไม่สนใจการเรียน และใช้การหนีออกจากบ้านเป็นเครื่องต่อรอง คือเมื่อกลับมาก็สามารถต่อรองกับพ่อแม่เพื่อต้องการบางสิ่งบางอย่างได้

1.4 ความต้องการของเด็กที่หนีออกจากบ้าน จากการสัมภาษณ์เด็กจำนวน 7 คนที่ยินยอมให้สัมภาษณ์ พบว่าเด็กต้องการความรักความอบอุ่นจากพ่อแม่มากที่สุด ต้องการเวลาจากพ่อแม่ ต้องการการดูแลเอาใจใส่ ไม่อยากให้หันหน้าไปเปรียบเทียบกับคนอื่น ต้องการให้กฎระเบียบในบ้านลดลง และประการสำคัญที่สุดคือ อยากให้พ่อแม่ผู้ปกครองเลิกบ่น และคุณครูกล่าวโทษน้อยลง

1.5 แนวทางการสื่อสารเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กหนีออกจากบ้าน พบว่า การสื่อสารกับเด็กควรมีรูปแบบการสื่อสารแบบประนีประนอม มีการใช้ภาษาถ้อยคำน้ำเสียงสื่อถึงความมีใจเปิดกว้าง พร้อมจะรับฟังช่วยแก้ปัญหาด้วยความมีเมตตา และมีความถึในการพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ หมั่นสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และแนะนำไปสู่เส้นทางที่เหมาะสมกับตัวเด็ก มีใช้ความต้องการของพ่อแม่ผู้ปกครอง ในส่วนบริบทของครอบครัวที่สามารถจัดการได้ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ พ่อแม่ผู้ปกครองควรสร้างวินัยให้กับลูกในการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร บอกถึงข้อดีข้อเสียของเทคโนโลยีต่างๆ เพื่อที่จะให้เด็กจะสามารถพิจารณาได้ด้วยตนเองว่าเวลาใดที่เหมาะสมในการเล่น และควรเล่นเป็นระยะเวลาานเท่าใด

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการสื่อสารในครอบครัวเด็กที่หนีออกจากบ้าน พบว่า มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลการศึกษา 5 ประเด็น ดังนี้

- 2.1 บริบทของครอบครัวเด็กที่หนีออกจากบ้าน
- 2.2 สาเหตุที่ทำให้เด็กหนีออกจากบ้าน
- 2.3 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวของเด็กที่หนีออกจากบ้าน
- 2.4 ความต้องการของเด็กที่หนีออกจากบ้าน
- 2.5 แนวทางการสื่อสารเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กหนีออกจากบ้าน

2.1 บริบทของครอบครัวเด็กที่หนีออกจากบ้าน

2.1.1 ที่อยู่อาศัย พบว่าเด็กที่หนีออกจากบ้านส่วนใหญ่จะอาศัยในบ้านเช่า ตึกแถว หรือทาวน์เฮ้าส์ขนาดเล็ก ซึ่งมีความเป็นอยู่ที่แออัด ไม่มีบริเวณหรือพื้นที่มากนัก อาจทำให้เด็กขาดโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัว และเบื่อหน่ายกับการอยู่ในที่คับแคบและแออัด จึงต้องออกไปนอกบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุริดา โชคพระสมบัติ (2551) ที่ว่า ลักษณะความเป็นอยู่ที่มีสภาพแวดล้อมอันส่งผลกระทบต่อกระดำณิชีวิตประจำวันของวัยรุ่น ลักษณะชุมชนจะส่งผลต่อการดำรงชีวิต และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน หากวัยรุ่นอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี โอกาสที่จะพบกับปัญหาสังคมในรูปแบบต่างๆ จะเกิดเพิ่มขึ้น และนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการใช้เวลาว่างที่เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในทางที่ผิด

2.1.2 สถานภาพการสมรสของพ่อแม่ พบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเด็กหนีออกจากบ้านแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท กลุ่มแรกคือเด็กที่พ่อแม่แยกทางกัน หรือเสียชีวิต เด็กต้องอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่เพียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เด็กกลุ่มนี้มักจะเป็นเด็กที่ขาดความอบอุ่น เนื่องจากพ่อหรือแม่ไม่สามารถทำหน้าที่หรือเติมเต็มในส่วนที่เด็กขาดไปได้ แม้บางครั้งพ่อหรือแม่จะพยายามทำทั้งสองหน้าที่อย่างเต็มที่ แต่ก็ไม่สามารถทดแทนกันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ จิตรา วสุวานิช (2530) ได้กล่าวว่า ครอบครัวที่มีความแตกร้าง ขัดแย้งกันระหว่างพ่อแม่ จะส่งผลมาถึงลูกด้วย ซึ่งมีอยู่หลายลักษณะด้วยกัน ได้แก่ ครอบครัวที่หย่าร้างกัน ครอบครัวที่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกัน ครอบครัวที่มีพ่อคนเดียวหรือแม่คนเดียว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่อิทธิพลต่อพฤติกรรมวัยรุ่นของ ประพนธ์ ศรีสุวรรณ (2533) ที่กล่าวว่า ครอบครัวที่แตกแยก หรือหย่าร้างกัน เด็กที่บิดามารดาไม่ได้อยู่ด้วยกัน ต้องอยู่กับบิดาหรือมารดาเพียงฝ่ายเดียว อาจมีแม่เลี้ยง พ่อเลี้ยง หรือบางทีก็ต้องอยู่กับญาติอื่นๆ เด็กประเภทนี้จึงขาดความอบอุ่นทางจิตใจ ไม่มีผู้ใดรัก และเอาใจใส่อย่างแท้จริง เด็กจะรู้สึกว่าเขาคิดว่าไม่มีใครรักตน แม้จะอยู่ในฐานะมั่งมี ปานกลาง หรือยากจน ก็จะปราศจากความสุข เด็กจะไม่เอาใจใส่ในการเรียน ไม่ชอบอยู่บ้าน ชอบคบเพื่อนพากันเที่ยวเตร่หาความเพลิดเพลิน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเพลินพิศ จันทรศักดิ์ (2541) ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัวกับสุขภาพจิตของเด็กวัยรุ่น : ศึกษาเฉพาะในกรณีโรงเรียนบางปะกอกวิทยาคม ว่าสถานภาพการสมรสของบิดามีความสัมพันธ์กับคุณภาพการสื่อสารในครอบครัวและยังสอดคล้องกับวิศรุต ดันติพงษ์นันต์ (2548) ว่าวัยรุ่นที่มีครอบครัวที่อบอุ่นมีความยุติธรรม จะทำให้เด็กเป็นคนที่มีเหตุผล กล้าตัดสินใจโดยอาศัยเหตุผลประกอบ พฤติกรรมที่มักจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สังคมให้การยอมรับ ส่วนวัยรุ่นที่ครอบครัวขาดความอบอุ่น หรือครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่ จะทำให้พฤติกรรมของวัยรุ่นอาจแสดงออกได้หลายประการที่สังคมไม่ให้การยอมรับ เช่น ก้าวร้าว เกร การตัดสินใจหรือการแสดงพฤติกรรมต่างๆ เป็นไปโดยอิทธิพลของเพื่อนมากกว่าครอบครัว

2.1.3 ฐานะทางเศรษฐกิจ ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางและยากจน พ่อแม่มีอาชีพรับจ้างและหาเช้ากินค่ำ รายได้ไม่เพียงพอต่อรายได้ในครอบครัว ซึ่งเด็กที่อยู่ในครอบครัวลักษณะนี้มักจะมีปัญหาด้านความสัมพันธ์กับพ่อแม่ ซึ่งสอดคล้องกับ สุจิตา โชคพระสมบัติ (2551) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ว่ารายได้ของครอบครัวนั้นส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัวในระดับสูง ครอบครัวที่มีรายได้สูงจะมีฐานะพอที่จะใช้จ่ายสำหรับการศึกษาและความเป็นอยู่ที่ดีของวัยรุ่น เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว เนื่องจากผู้ปกครองที่มีรายได้สูง จะมีความสัมพันธ์กับบุตรอย่างใกล้ชิด คอยช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำเรื่องการเรียนรู้ จะมีโอกาสส่งบุตรของตนเองเข้าเรียน โรงเรียนกวดวิชาหรือทำกิจกรรมที่เกิด

ประโยชน์ เพื่อส่งเสริมให้บุตรของตนประสบความสำเร็จมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้ รายได้ของครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนหรือส่งเสริมการทำกิจกรรมยามว่างของวัยรุ่น และการใช้เวลาในการสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวเพื่อดูแลให้วัยรุ่นทำกิจกรรมยามที่เกิดประโยชน์อีกด้วย และสอดคล้องกับประนอมศรี ตูยานนท์ (2533) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นว่า บ้านที่ฐานะยากจน เด็กที่มาจากครอบครัวที่เร่ร่อน มักจะทำให้เด็กมีสุขภาพไม่ดี อารมณ์หงุดหงิด มีปมด้อย น้อยเนื้อต่ำใจ และมีนิสัยอิจฉาริษยา

2.1.4 การใช้คอมพิวเตอร์ พบว่า มีเด็กหนีออกจากบ้านเพียงรายเดียวที่ติดการเล่น เกมออนไลน์ เนื่องจากแม่ต้องทำงาน จึงต้องปล่อยลูกให้ใช้เวลาอยู่ในร้านอินเทอร์เน็ต ซึ่ง สอดคล้องกับศรีดา ตันทะอธิพานิช (2544) ว่า พ่อแม่ไม่ควรที่จะปล่อยปละละเลยลูกในการใช้เวลา ทำกิจกรรมต่างๆ โดยที่พ่อแม่ไม่รู้ว่าลูกของตนกำลังทำอะไรอยู่หรือออกไปที่ไหนกับใคร โดยอาจ ให้เหตุผลว่าลูกโตแล้วหรือไม่อยากที่จะละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูก เนื่องจากเด็กเป็นวัยที่ถูก ล่อลวงได้โดยง่าย ซึ่งอาจเกิดอันตรายที่เราไม่คาดคิดกับลูกได้ เช่น ภัยจากยาเสพติด การถูกล่อลวง ทางเพศ อีกทั้งยังพบว่าเด็กที่ติดเกมคนนี้เป็นเด็กก้าวร้าวมากกว่าตอนที่ยังไม่ติดเกม สอดคล้องกับ เรวดี สิริพลังคานนท์ (2544) ว่า เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวส่วนใหญ่ชอบใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ โดยเฉพาะเกมคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อเด็กในการเป็นตัวแบบ และตัวกระตุ้นให้เด็ก ลอกเลียนแบบการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวกับผู้อื่น

2.2 สาเหตุที่ทำให้เด็กหนีออกจากบ้าน พบว่า เด็กรู้สึกเบื่อหน่ายกับการที่พ่อแม่ ผู้ปกครองบ่นและดุด่าว่ากล่าว และอยากออกนอกกรอบกฎระเบียบที่พ่อแม่วางไว้ให้ ซึ่งพฤติกรรม ดังกล่าวสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2543) กล่าวถึงสุขภาพจิตวัยรุ่นไว้ว่า ในวัยนี้มีอารมณ์ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บางครั้งจะเกิดความเบื่อหน่ายง่าย ไม่อยากทำอะไร บางคราวแม้แต่จะทน ฟังใครพูด ยังทนไม่ได้ ทำให้เกิดความหงุดหงิด

นอกจากนี้ การที่เด็กหนีออกจากบ้านเป็นเพราะเด็กรู้สึกว่าคุณค่าความรัก ความอบอุ่น เหนือ โดดเดี่ยว ว้าเหว่และคิดว่าไม่มีใครใส่ใจ ซึ่งเด็กในวัยนี้ต้องการความรักจากคน รอบข้าง การขาดการสนองตอบด้านความรัก จะทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อตัวเด็กเอง สอดคล้องกับนวจันทร์ ทศนชัยกุล (2540) ว่า หากพ่อแม่ไม่ให้ความรัก ความอบอุ่น และดูแลลูก เท่าที่ควร เด็กก็จะรู้สึกขาดความอบอุ่น ความมั่นคง รู้สึกว่าตนเองอยู่อย่างโดดเดี่ยว คิดว่าตัวเองไม่มีคุณค่า จึงพยายามทำให้ผู้อื่นสนใจในตนเองไม่ว่าทางดีหรือทางเลว

2.3 รูปแบบการสื่อสารภายในครอบครัวเด็กที่หนีออกจากบ้าน พบว่า เด็กที่หนีออกจาก บ้านนั้น มีรูปแบบการสื่อสารในครอบครัวที่สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นเด็กที่เติบโต มาจากครอบครัวที่มีการสื่อสารแบบปล่อยปละ โดยที่สมาชิกแต่ละคนสามารถทำอะไรตามที่ตน

ต้องการได้ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวแบบนี้เป็นไปตามสบายในแบบฉบับของแต่ละคน ความเป็นอยู่เป็นไปตามความพอใจของแต่ละคน ไม่สนใจซึ่งกันและกัน สภาพแวดล้อมแบบนี้ทำให้เกิดการรูปแบบการสื่อสารแบบปล่อยปละ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Welberg (อ้างถึงใน อรรถย มูลคำ, 2538) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างพ่อแม่ลูก พบว่าเด็กที่ถูกพ่อแม่ปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้ง (Rejection) ไม่ได้ได้รับความรัก ไม่เป็นที่ต้องการ ไม่เป็นที่ยอมรับของพ่อแม่ มักกลายเป็นเด็กขลาดกลัว ลังเล ไม่มีความรู้สึกมั่นคง อยากได้รับความสนใจจากคนอื่นตลอดเวลา มักอิจฉาก้าวร้าว เพราะเห็นว่าทุกสิ่งรอบตัวเป็นอันตรายต่อตนและยิ่งถ้าพ่อแม่หรือคนเลี้ยงละเลยทอดทิ้ง ไม่ให้ความรัก ไม่ให้ความสนใจอย่างมากๆ แล้ว เด็กจะสร้างลักษณะนิสัยและทัศนคติที่ต่อต้านกับคนอื่น ไม่ต้องการทำอะไรตามกฎเกณฑ์ ตามขอบเขตและข้อจำกัดที่วางไว้ มีความวุ่นวายทางอารมณ์อย่างสูง แล้วแสดงออกในลักษณะแสดงอาการตอบโต้ กดดันหรือต่อต้านการบีบคั้นรอบตัว ที่ตนกำลังเผชิญอยู่ นอกจากนี้อาจจะมีลักษณะอาการชัดเจน คือร้อนที่แผลงๆ ปนอยู่ด้วย เช่น โกหก ลักขโมย ลำส่อน หรือกระทำผิดต่างๆ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างแสดงออกด้วยพฤติกรรมหนีออกจากบ้าน

ในกลุ่มที่สองเป็นเด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาด ตัดสินทุกเรื่องในชีวิตให้เด็ก ในกลุ่มนี้ครอบครัวจะยึดถือความคิดเห็นของผู้ปกครองเป็นหลัก มีรูปแบบการสื่อสารแบบปกป้อง นั่นคือ เด็กจะถูกสอนให้เชื่อฟังคำสั่งและคล้อยตามผู้ใหญ่ ผู้ปกครองของเด็กคอยเข้าก็้จัดการ หรือบังคับสั่งให้เด็กทำตามที่ต้องการ โดยที่ไม่ได้ดูหรือทำความเข้าใจถึงความต้องการของเด็ก ทำให้เด็กไม่กล้าหรือไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นใดๆ แม้จะรู้สึกขัดแย้งเมื่อตนไม่เห็นด้วยก็ตาม จะทำให้เด็กรู้สึกห่างเหิน รู้สึกขาดความอบอุ่น ต้องปฏิบัติตามคำสั่งพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นประจำ ทำให้ขาดความคิดริเริ่ม ไม่เชื่อมั่นในตนเอง และไม่เป็นตัวของตัวเอง ทำให้เด็กกลุ่มนี้ เกิดความโหยหาอิสรภาพ และอยากออกไปนอกบ้าน เมื่อมีโอกาสจึงตัดสินใจหนีออกจากบ้าน สอดคล้องกับ พัทธนิ เษขรรษา (2531) ที่ว่าการสื่อสารในครอบครัวจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ยอมรับฟังและเคารพความคิดเห็น การสื่อสารจะเป็นตัวกลางในการสร้างความรักความเข้าใจ ช่วยผ่อนคลายปัญหาระหว่างพ่อแม่ และลูกได้

จากการวิจัยพบว่าในแต่ละครอบครัวมีลักษณะที่แตกต่างกัน ทำให้มีรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันไปด้วย ซึ่งไม่อาจกำหนดได้ว่ารูปแบบการสื่อสารแบบใดเป็นแบบที่ดีที่สุด แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละครอบครัว สอดคล้องกับ David Kantor and William Lehr (อ้างถึงใน บุญศิริ มีสำราญ, 2544) ว่าคุณสมบัติของการสื่อสารแต่ละแบบมีข้อดี และข้อด้อยในตัวเอง และอาจเป็นแบบวิธีสร้างสรรค์หรือไม่ก็ได้ ขึ้นอยู่กับการเลือกสรรมาใช้ในแต่ละสถานการณ์

2.4 ความต้องการของเด็กที่หนีออกจากบ้าน พบว่า เด็กในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการอิสรภาพ มีความรู้สึกนึกคิดเป็นของตนเอง และไม่ชอบให้ผู้ใหญ่เข้ามาก้าวร้าวในชีวิตของตน สอดคล้องกับสุชา จันทรธรม (2527) ว่าในวัยรุ่นจะพยายามแสวงหาความจริง และพยายามยืนหยัดอยู่ด้วยตนเอง อยากทำอะไรด้วยตนเอง และสอดคล้องกับนวลศิริ เปาโรหิตย์ (2533) ที่ศึกษาวัยรุ่นว่า วัยรุ่นมีธรรมชาติจิตใจที่อ่อนไหวง่าย มีทั้งความกล้าและความกลัวผสมกัน บางครั้งทำให้ดูเหมือนเป็นคนที่ชอบลองดีและชอบความท้าทายความเป็นตัวของตนเอง และสอดคล้องกับพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ค่อนข้างมาก

ในช่วงวัยรุ่น เด็กจะต้องการการรวมกลุ่ม เพราะวัยนี้เป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก และอยากให้เพื่อนยอมรับ ทำให้ต้องทำตามเพื่อนแม้บางครั้งจะขัดกับความรู้สึกของตนเองก็ตาม ดังนั้นหากพ่อแม่ผู้ปกครองไม่เข้าใจในข้อนี้ และมักจะห้ามไม่ให้คบเพื่อนกลุ่มนั้น กลุ่มนี้ จนกลายเป็นการทะเลาะกันในที่สุดได้ สอดคล้องกับ จรรยา สุวรรณทัต (2545) ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่เพื่อนมีความสำคัญมาก ถ้าใครมีความคิดค้านกับกลุ่มของตน เด็กวัยรุ่นจะถือเป็นเรื่องสำคัญ จะเกิดอารมณ์โกรธ และมีเจตคติเชิงลบต่อผู้นั้นได้ง่าย พ่อแม่จึงควรเข้าใจ และมีความอดทนต่ออารมณ์ขึ้นลงของเด็กวัยนี้ และเด็กวัยรุ่นยังเป็นกลุ่มที่มีความต้องการทางเพศ แต่มักจะโดนกีดกันจากผู้ใหญ่ ทำให้ต้องปิดบังหรือหาความรู้ในเรื่องเพศอย่างไม่ถูกวิธี บางครั้งก็แสดงความรักในทางที่รุนแรง เพื่อประชดพ่อแม่ผู้ปกครอง

2.5 แนวทางการสื่อสารเพื่อป้องกันไม่ให้เด็กหนีออกจากบ้าน

2.5.1 การสื่อสารกับเด็ก แม้ว่าในสภาพครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องดิ้นรนและใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการทำงาน จนทำให้มีการสื่อสารกับเด็กลดลง แต่พ่อแม่ก็ควรหาวิธีการสื่อสารกับลูก อาจด้วยการโทรศัพท์พูดคุย สอบถามในเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวันของลูก หากเป็นไปได้ควรมีการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เพื่อคลี่คลายข้อสงสัยและปฏิกิริยาตอบกลับของกันและกัน เพราะเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน บางคนอาจจะชอบเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้พ่อแม่ฟังทางโทรศัพท์ ในขณะที่เด็กบางคนคุยไม่เก่ง จึงกลายเป็นลักษณะถามคำตอบคำ แต่ถ้าพูดกันแบบเห็นหน้าก็จะทำให้พ่อแม่เข้าใจถึงความรู้สึก ความต้องการและอารมณ์ของเด็กได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Vela (1996) กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวเข้มแข็งว่า สมาชิกมีแบบแผนการสื่อสารระหว่างกันที่ดี และมีประสิทธิภาพ หมายถึงแบบแผนของการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่เป็นสมาชิกในครอบครัว ซึ่งขึ้นอยู่กับ การเปิดเผยจริงใจต่อกัน การใช้ภาษา การใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง การมองโลกในแง่ดี ความถี่ในการพูดคุย เป็นต้น สมาชิกในครอบครัวควรมีการพูดคุยเป็นประจำหรือใช้วิธีการสื่อสารที่ดี ชัดเจน มีความจริงใจและใช้เมตตาธรรมต่อกัน และสอดคล้องกับ Goddard (1999) ว่า สมาชิกของครอบครัวควรมีการสื่อสารที่ดีต่อกัน ครอบครัวที่เข้มแข็งย่อมมีวิธีการสื่อสาร ถ่ายทอดความ

ผูกพัน ความรู้สึกที่ดี ระหว่างสมาชิกในครอบครัวด้วยกันและกับสังคมภายนอก การรู้จักเอาใจใส่ การให้คำแนะนำ และยินดีเป็นที่ปรึกษาเมื่อสมาชิกเผชิญปัญหา การเป็นผู้ฟังที่ดี ไม่กล่าวข่มข่ม ทาน จากการศึกษาพบว่าเด็กๆ ที่มาจากครอบครัวอบอุ่นและเข้มแข็งจะสามารถยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และมีวิจารณญาณที่ถูกต้อง เหมาะสมได้เมื่อต้องเผชิญกับการตัดสินใจ และมีแนวทางสันติที่จะจัดการกับปัญหา รวมทั้งยังสอดคล้องกับ ชงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2539) ชัยนัทรธร ปทุมมานนท์ (2543) และจิราภา เวคะวนิชย์ (2542) พบว่า การสื่อสารในครอบครัวที่ไม่เหมาะสม มีผลกับพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมในวัยรุ่นเป็นอย่างมาก โดยทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ไม่ดีเกี่ยวกับการสื่อสาร หรือมีความรู้สึกด้อยคุณค่าในตัวเองหลายอย่าง ทำให้ไม่รักบ้าน มีผลกับสุขภาพจิตและพฤติกรรมที่ก้าวร้าว การเบี่ยงเบนทางเพศ การคิดสารเสพติด และสอดคล้องกับ สายสุรี จุติกุล (2540) ว่าปัจจุบันการสื่อสารในครอบครัวจะน้อยลง ปัญหาต่างๆ ก็จะตามมาเมื่อเกิดปัญหาแล้วสมาชิกในครอบครัวก็ไม่ได้มีการพูดคุยกันเพื่อรับทุกข์ หรือเพื่อช่วยกันแก้ไข ปัญหา จึงเป็นการสะสมไว้ และอาจกลายเป็นปัญหาใหญ่จนเกินที่จะแก้ไขได้ ดังนั้นการสื่อสารระหว่างกันของสมาชิกในครอบครัวย่อมมีส่วนสำคัญอย่างมากในการช่วยส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง ซึ่งรูปแบบการสื่อสารจึงควรจะเป็นแบบประนีประนอมที่สมาชิกในครอบครัวสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมาได้อย่างเปิดเผย แต่ในขณะเดียวกันก็รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นด้วยการประนีประนอม และมีสัมมาคารวะ แม้จะมีความคิดเห็นไม่ตรงกันก็ตาม

2.5.2 การให้อิสระกับเด็ก ความต้องการอิสระของเด็กแต่ละคนไม่เหมือนกัน เด็กบางคนต้องการจะมีอิสระในการคบเพื่อน ในขณะที่เด็กบางคนต้องการอิสระในการมีใครรัก แต่บางคนอาจต้องการเพียงการไปไหนมาไหนได้ตามใจชอบ ดังนั้นพ่อแม่ผู้ปกครองควรพูดคุยกับเด็กให้ชัดเจนเพื่อดูว่าเด็กต้องการอิสระในเรื่องใดบ้าง สามารถให้ได้หรือไม่ หรือให้อิสระได้แค่ไหน เพราะหากได้มีการพูดคุยตกลงกัน ในจุดที่พอใจและรับได้ทั้งสองฝ่ายแล้ว ก็จะไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันอีก และหากเด็กมีการละเมิดข้อตกลง พ่อแม่ควรเอาจริงกับสิ่งที่ตกลงกันไว้ ซึ่งสอดคล้องกับที่สุจริต สุวรรณชีพ (2543) พูดถึงเรื่องบทบาทของครอบครัวที่มีต่อวัยรุ่นว่า ถ้ามีการละเมิดข้อตกลง พ่อแม่ต้องมีวิธีการเตือนที่ได้ผล พ่อแม่ควรทบทวนว่าวิธีการดัดเตือนแบบใดที่ไม่ได้ผล ควรเลิกใช้ การเตือนที่ได้ผลมักจะเกิดจากการตกลงกันไว้ล่วงหน้า และเมื่อเตือนแล้วควรทำให้เกิดผลอย่างจริงจังทันที เด็กก็จะรู้ว่าพ่อแม่เอาจริงกับสิ่งที่พูด เด็กก็จะตั้งใจทำตามข้อตกลงนั้น นั่นคือพ่อแม่ผู้ปกครองได้ปรับวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และสอดคล้องกับวันเพ็ญ

พงศ์ประยูร (2545) และ วิทยา นาควัชร (2543) ว่าพ่อแม่ควรเปิดใจให้กว้าง ในเรื่องการแต่งกาย หรือการคบเพื่อน ซึ่งการยอมรับ จะเป็นแนวทางส่งเสริมความเป็นมิตรระหว่างพ่อแม่และลูก ทำให้เกิดความเข้าใจกัน

2.5.3 การตั้งกฎเกณฑ์กับเด็ก ก่อนที่พ่อแม่จะตั้งกฎระเบียบให้เด็กปฏิบัติตามนั้น ควรมีการสื่อสารด้วยการพูดคุยเพื่อสอบถามความคิดเห็นของเด็กก่อนว่า รู้สึกหรือมีความคิดเห็นอย่างไรต่อกฎเกณฑ์นั้น เพราะหากพ่อแม่คิดว่าเป็นสิ่งที่ดี ที่เด็กควรทำ แต่เด็กกลับไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นเรื่องดีหรือไม่่าปฏิบัติ ก็จะทำให้เด็กรู้สึกต่อต้าน และอาจแสดงออกในทางตรงกันข้าม โดยเฉพาะในเด็กวัยรุ่นนั้น พ่อแม่ควรใช้หลักการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาใช้ การเปิดใจให้เด็กได้สื่อสาร แสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา จะทำให้เด็กได้แสดงลักษณะความเป็นตัวของตัวเองออกมา ซึ่งจะทำให้เด็กมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับที่วันเพ็ญ พงศ์ประยูร (2545) ได้พูดถึงเรื่องการแก้ไขปัญหายุวชนไว้ว่า วัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพและปรองดองกับพ่อแม่ จะมีปัญหาน้อยกว่าวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวเผด็จการที่มีการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และสอดคล้องกับแสงเดือน ทวีสิน (2539) ว่าวัยรุ่นเป็นวัยที่ไม่ต้องการพึ่งพาครอบครัวเท่ากับวัยเด็ก ซึ่งบางครั้งถ้าคนในครอบครัวมายุ่งมากเกินไปจะเกิดความรำคาญ วัยรุ่นอยากจะจัดการเรื่องต่างๆ ของตนเอง วัยนี้ต้องการเอาชนะพ่อแม่ ต้องการเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง โดยเฉพาะเป็นอิสระจากพ่อแม่และครอบครัว

2.5.4 การคาดหวังในตัวเด็ก พ่อแม่ส่วนใหญ่มักคาดหวังว่าลูกจะต้องดำเนินชีวิตไปในทิศทางใด หรือต้องเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งการคาดหวังนี้ เมื่อสื่อสารไปสู่ตัวเด็ก อาจส่งผลให้เกิดความกดดันกับตัวเด็ก กลัวว่าจะทำไม่สำเร็จ หรือจะทำให้พ่อแม่ผิดหวัง สอดคล้องกับจรรยา สุวรรณทัต (2545) ว่าเด็กวัยรุ่นต้องการให้สังคมยอมรับ อยากให้สังคมชมเชย อยากมีชื่อเสียง จึงต้องการทำให้สำเร็จ เมื่อไม่สำเร็จตามที่ตั้งใจไว้ จึงผิดหวังและเสียใจมาก ดังนั้นพ่อแม่ไม่ควรตั้งความคาดหวังในตัวเด็กมากเกินไป แต่ควรให้โอกาสและสนับสนุนในเรื่องต่างๆ แก่เด็ก ในการแสดงออกอย่างเต็มที่ ทำให้เขาเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และให้โอกาสเขาในการเป็นตัวของตัวเองอย่างเสรี และเรียนรู้ผลการกระทำของเขาภายใต้ขอบเขตที่เหมาะสม และหลีกเลี่ยงการสื่อสารในการแสดงความโกรธเด็กด้วยวิธีการด่าทอ ประชดประชัน ถากถาง เมื่อเด็กทำผิด เพราะเป็นการสื่อสารที่แสดงออกอย่างไร้เยื่อใย ทั้งกว้าง เป็นการทารุณทางจิตใจมากเกินไป และสามารถทำลายความเชื่อมั่นและภาพพจน์ของเด็กได้

2.5.5 การทำกิจกรรมร่วมกัน แม้ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองจะต้องทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานเป็นหลัก แต่ก็ควรหาเวลาในการทำกิจกรรมกับเด็กด้วย การมีกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ แม้จะเป็นช่วงเวลาสั้นๆ แต่ก็ทำให้เด็กรู้สึกว่ามีใครสักคนหรือถูกทิ้งไว้ให้อยู่ตาม

ล้าพัง สอดคล้องกับที่ Goddard (1999) ได้ให้ทัศนะว่าการมีกิจกรรมร่วมกันจะช่วยให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน เป็นความผูกพันทางจิตใจให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง สมาชิกที่มีการพบปะพูดคุยเสริมสร้งนันทนาการหรือกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลต่อการเสริมสร้งเจตคติ ทัศนคติ การตัดสินใจอย่างถูกต้องของสมาชิก และสอดคล้องกับ วันเพ็ญ พงศ์ประยูร (2545) ว่าทั้งพ่อแม่และลูก ควรมีกิจกรรมที่สนใจร่วมกัน เช่น การทำงานอดิเรก ปลูกต้นไม้ ดูภาพยนตร์ เป็นต้น จะได้ใกล้ชิดสนิทสนม มีอะไรปรึกษาหารือกัน เด็กที่มีความสุข จะไม่ไปเที่ยวเตร่เกะกะตามถนน หรือสถานที่อันไม่สมควร

2.5.6 การใช้อินเทอร์เน็ต แม้ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองจะไม่สามารถห้ามไม่ให้เด็กใช้อินเทอร์เน็ตได้ แต่สามารถช่วยป้องกันไม่ให้ลูกเกิดอันตรายจากอินเทอร์เน็ตได้ ประการแรกคือการตั้งคอมพิวเตอร์ไว้ในห้องส่วนรวมเพื่อให้พ่อแม่ได้รู้เห็นความเป็นไปของลูกอยู่ตลอด และพ่อแม่ควรศึกษาและเรียนรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตด้วย ซึ่งสอดคล้องกับที่ศรีดา ตันทะอธิพานิช (2544) กล่าวว่า พ่อแม่ผู้ปกครองมีส่วนช่วยปกป้องลูกจากภัยอินเทอร์เน็ตได้ด้วยการเรียนรู้และติดตามข่าวสารต่างๆ อยู่เสมอ เรื่องการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยียุคใหม่ ทั้งในด้านความคิดคำนิยม หรือกระแสต่างๆ ที่เข้ามาในสังคมขณะนั้น เพื่อให้รู้เท่าทันเด็กวัยรุ่น และควรสร้างวินัยในการใช้อินเทอร์เน็ตให้กับเด็ก เพื่อให้เขาพิจารณาด้วยตนเองได้ว่าควรใช้ในช่วงเวลาใด และระยะเวลาเท่าใด

ประการสำคัญที่สุดคือ พ่อแม่ผู้ปกครองควรหมั่นสังเกตและเอาใจใส่เรื่องการใช้เวลาของลูกอยู่เสมอ พ่อแม่ไม่ควรปล่อยปละละเลยลูกในการใช้เวลาทำกิจกรรมต่างๆ โดยที่ไม่รู้ว่าลูกของตนกำลังทำอะไรกับใคร เพราะเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่ถูกล่อลวงได้ง่าย ซึ่งอาจเกิดอันตรายกับเด็กได้โดยที่ไม่คาดคิด

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทราบข้อมูลและปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับการสื่อสารในครอบครัวที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาเด็กหนีออกจากบ้าน โดยในแต่ละครอบครัวมีลักษณะที่แตกต่างกัน ทำให้มีรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในแต่ละลักษณะของครอบครัว ดังนี้

3.1.1 เด็กที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัวควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารด้วยการอบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ และใช้เวลากับเด็ก แม้ว่าจะมีภาระหน้าที่การงานที่หนัก ก็ควรหาเวลาเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อไม่ให้เด็กรู้สึกเหงา และว่าเหว

3.1.2 เด็กที่พ่อแม่หย่าร้างกัน และเด็กอาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทั้งพ่อและแม่ไม่ควรทำให้ลูกรู้สึกว่าเป็นเด็กมีปัญหา ควรมีการสื่อสารให้เด็กฟังถึงเหตุผลในการตัดสินใจในการหย่าร้างกัน และปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักความอบอุ่น ไม่ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณขาดความรักจากพ่อหรือแม่

3.1.3 เด็กที่พ่อแม่หย่าร้างกัน และเด็กอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ของพ่อหรือแม่ ผู้ปกครองที่เป็นญาติผู้ใหญ่ควรทำความเข้าใจเด็กในวัยนี้ว่ามีความต้องการและมีพฤติกรรมเป็นอย่างไร พยายามสื่อสารกับเด็กเสมอๆ เพื่อให้เกิดความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกันให้น้อยที่สุด

3.1.4 ครอบครัวที่มีฐานะดี พ่อแม่ควรใส่ใจให้ความรักและเวลากับลูกมากกว่าเงินทอง หรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพราะเด็กไม่ได้ต้องการเพียงสิ่งของเครื่องใช้ แต่เด็กยังต้องการการสื่อสารจากพ่อแม่ด้วยความรักและความห่วงใยมากกว่า

3.1.5 ครอบครัวที่มีฐานะยากจน แม้ว่าจะไม่มีข้าวของเครื่องใช้ให้เด็กได้เช่น ครอบครัวที่มีฐานะดี แต่สามารถให้ความรักความอบอุ่นได้ โดยการสื่อสารกับเด็กด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกบ้าน เพื่อให้สมาชิกในบ้านมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 การวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลได้มาจากศูนย์ข้อมูลคนหาย มูลนิธิกระจกเงา เพียงแหล่งเดียวเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงของสังคม กลุ่มเด็กที่หนีออกจากบ้านนั้น ยังมีอีกเป็นจำนวนมาก เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กในมูลนิธิและสถานสงเคราะห์ต่างๆ เป็นต้น หากได้มีการศึกษาจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ด้วย จะทำให้ได้รับข้อมูลและประโยชน์จากการวิจัยเพิ่มมากขึ้น

3.2.2 การวิจัยในครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลจำกัดเฉพาะในเด็กอายุ 11-18 ปี ซึ่งเป็นเพียงกลุ่มเด็กช่วงอายุหนึ่งเท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาในกลุ่มอายุที่กว้างขึ้น อาจทำให้ได้ผลการศึกษาที่แตกต่าง และมีรายละเอียดที่ครอบคลุมและเจาะลึกมากกว่านี้